

Domácí násilí v agendě OSPOD

Manuál pro pracovníky orgánů sociálně právní ochrany dětí a jiné pomáhající profese

Orgán sociálně právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) je jednou ze státních institucí, která by se měla významně podílet na poskytování ochrany a podpory osobám ohroženým **domácím násilím** (dále jen DN). Není dostačující, jestliže osoba ohrožená odchází z jednání s pracovníky OSPOD pouze s pocitem morální podpory a empatie. Pracovníci OSPOD by měli využít všech svých zákonem stanovených povinností a oprávnění s cílem přispět k zajištění ochrany a bezpečí ohrožených osob a jejich dětí, v rámci svých možností by měli umět nabídnout konkrétní pomoc. **Následující doporučení jsou určena pro pomoc osobě ohrožené domácím násilím s dětmi.**

Jak se pracovníci OSPOD dostávají do kontaktu s případy domácího násilí?

- 1. Prostřednictvím Policie ČR**, která zasahuje u incidentu domácího násilí. O rodině poznamenané domácím násilím, ve které žijí ve společné domácnosti děti, **policista vždy povinně podá informaci pracovníkům OSPOD.**
- 2. V rámci vlastních šetření** prováděných při výkonů činnosti OSPOD.
- 3. Od občanů**, kteří mohou být svědky domácího násilí, osobami ohroženými či příbuznými apod.
- 4. Prostřednictvím ostatních institucí**, které se dostanou do kontaktu s případy domácího násilí jako první (zdravotnická zařízení, justice, nestátní neziskové organizace apod.).

Jak v případě domácího násilí postupovat, jaké jsou povinnosti, oprávnění a možnosti pracovníků OSPOD?

- 1. Provést šetření** a zjistit co nejvíce informací o rodině v zájmu ochrany dětí (tzn. umět se ptát na domácí násilí, umět rozlišit jeho základní znaky od jiných projevů násilí).
Znaky DN:
 - **přítomnost** jakékoliv formy **násilí**,
 - **cyklus** (k DN dochází opakovaně a dlouhodobě),
 - **asymetrie vztahu** (jasně vymezené role násilné a ohrožené osoby, které se nikdy nemění),
 - **eskalace** projevů násilí (nemusí být zjevná vždy).
- 2. Analyzovat** zjištěné informace s přihlédnutím k budoucímu riziku napadení ohrožených osob.
- 3. Konat v rámci svých povinností, oprávnění a možností** za účelem ochrany ohrožených osob. Přijatá opatření nesmí vyvolat eskalaci DN.
- 4. Dodržovat zásady komunikace** s dospělou osobou ohroženou DN, zpravidla rodičem dítěte (empatie, aktivní naslouchání, respekt, porozumění, důvěra, odhad reálného stupně ohrožení osob, ochrana dětí a podpora dospělé ohrožené osoby, respekt k vlastním rozhodnutím a potřebám ohrožené osoby).
- 5. Využít** při řešení případu a pomoci osobě ohrožené **mezioborovou spoluprací** ostatních institucí (volat jiným odborníkům, konzultovat, spolupracovat).

Možnosti zvýšení kompetencí pracovníků OSPOD

1. Zvláštnosti domácího násilí. (Osoby ohrožené domácím násilím nemusí být rozpoznatelné na první pohled! Jejich reakce se často mění. Trpí pocity studu, strachu a viny, mají snížené sebevědomí, tendenci minimalizovat projevy agrese. Skutečnost bývá zpravidla horší, než uvádějí. Často se u nich projevuje neochota spolupracovat. **Buďte proto trpěliví! Mnoho ohrožených osob potřebuje pomalý postup, ačkoliv jejich situace je vážná.)**

2. Odhad rizika budoucího útoku s přihlédnutím k rizikovým faktorům. Riziko budoucího napadení je vždy maximální, pokud násilná osoba:

- je držitelem střelné zbraně,
- je konzumentem alkoholu nebo jiných drog,
- vyhrožuje zabitím nebo sebevraždou,
- napadá děti,
- ničí věci, které patří ohrožené osobě,
- napadl již i zakročující policisty,
- má sklon k chorobné žárlivosti.

3. Dopad domácího násilí na děti. Děti reagují ve svém chování a prožívání na prostředí, ve kterém žijí. U dětí se projevují následující emoce, které vyvolávají rozličné strategie a stavy jako například deprese, agrese, apatie apod.

- **Ambivalence** (násilnou osobu má dítě rádo jako rodiče, zároveň ji však nenávidí jako ubližujícího)
- **Smutek** (ze situace)
- **Vztek** (z bezmoci)
- **Pocity viny** (za situaci viní sebe někdy i ohroženou osobu, ne osobu násilnou)
- **Strach** (z ublížení, bití, smrti, rozchodu rodičů)
- **Úzkost** (strach bez konkrétního obsahu)

4. Limity práce pracovníků OSPOD. Nikdy neposuzujte úspěch své intervence podle aktivity ohrožené osoby. Osoba ohrožená domácím násilím je velice často ohrožena na zdraví a životě, jestliže se pokusí opustit násilnou osobu. Proto může trvat poměrně dlouho, než se k tomuto kroku odhodlá. Pro pomáhající pracovníky je frustrující vidět, že ohrožená osoba zůstává v násilném vztahu. Avšak tím, že jste ohrožené osobě poskytli porozumění pro její situaci a nabídli dostupnou pomoc, učinili jste vše, co bylo možné.)

Jaké jsou možnosti odborných konzultací a dalšího vzdělávání pro pracovníky OSPOD?

Pro informace k domácímu násilí a pro pomoc při individuálním řešení případů domácího násilí se můžete obracet na níže uvedené kontakty.

1. Interdisciplinární tým Brno (informace a kontakty na www.idtbrno.cz).
2. Intervenční centrum Brno pro Jihomoravský kraj (www.ic-brno.cz).
3. Policie ČR (metodik pro oblast domácího násilí nebo Skupina DN Policie ČR Brno, Cejl 4/6, tel.: 974 625 530-1, v pracovní dny v době od 6,00 do 22,00 hod).

Pro možnost dalšího vzdělávání v oblasti domácího násilí můžete využít akreditované výcviky MPSV ČR a semináře pořádané IDT Brno.